

**Wyrok z dnia 4 października 1995 r.
II URN 41/95**

W postępowaniu o świadczenia emerytalno rentowe orzeczenie sądu wydane w trybie przewidzianym przez ustawę z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149), stwierdzające nieważność wyroków określonych w tej ustawie, stanowi podstawę do uznania okresu takiej represji za okres nieskładkowy.

Przewodniczący SSN: Stefania Szymańska (sprawozdawca), Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar, Andrzej Wróbel,

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Iwony Kaszczyszyn, po rozpoznaniu w dniu 4 października 1995 r. sprawy z wniosku Zbigniewa S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w K. o podwyższenie emerytury, na skutek rewizji nadzwyczajnej Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego [...] od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 14 grudnia 1993 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i o d d a l i ł rewizję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w K. od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 20 sierpnia 1993 r., [...].

U z a s a d n i e

Zbigniew S., urodzony dnia 22 marca 1924 r., od 1984 r. pobiera emeryturę przyznaną na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.). Decyzją z dnia 15 grudnia 1992 r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy wliczenia do okresu zatrudnienia, okresu przebywania w więzieniu od dnia 28 czerwca 1949 r. do dnia 25 września 1954 r., z przyczyn politycznych. Odmowę uzasadnił tym, że wnioskodawca nie przedłożył zaświadczenia Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych stwierdzającego posiadanie uprawnień określonych w ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.).

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach wyrokiem z dnia 20 sierpnia 1993 r. zmienił zaskarżoną decyzję i wliczył do okresu zatrudnienia wnioskodawcy okres pozbawienia wolności z przyczyn politycznych od dnia 28 czerwca 1949 r. do dnia 25 września 1954 r., poczynawszy od dnia 1 września 1992 r. Zdaniem Sądu, postanowienie Sądu Wojewódzkiego w Kielcach [...] z dnia 16 października 1992 r., stwierdzające nieważność wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Katowicach z dnia 18 czerwca 1950 r., oraz zaświadczenie Prezesa Sądu Wojewódzkiego w Katowicach z dnia 19 listopada 1992 r. potwierdzające fakt odbycia kary pozbawienia wolności z przyczyn politycznych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, stanowią wystarczającą podstawę do wliczenia okresu

pobytu w więzieniu do okresu zatrudnienia.

Powyższy wyrok zaskarżył rewizją organ rentowy. Podnosząc zarzut naruszenia prawa materialnego, organ rentowy wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z dnia 14 grudnia 1993 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

W uzasadnieniu wyroku Sąd stwierdził, iż zaskarżony wyrok wydany został z naruszeniem prawa materialnego, tj. art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) w związku z art. 21 ust. 1 i art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.). Zdaniem Sądu, jedynym organem kompetentnym do stwierdzenia, czy okresy wymienione w art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewaloryzacji są okresami działalności kombatanckiej, i czy należy je traktować jako nieskładkowe, jest bowiem kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych lub powołany przez niego pełnomocnik.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył rewizją nadzwyczajną Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego. Zarzucając rażące naruszenie art. 4 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 6 ust. 9 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji oraz art. 368 pkt 1 k.p.c. i naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej, Pierwszy Prezes wniósł o uchylenie tego wyroku i oddalenie rewizji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w K. od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 20 sierpnia 1993 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona, gdyż ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego istotnie nie można się zgodzić.

Wnioskodawca pobierający emeryturę przyznaną na podstawie ustawy o z.e.p. domagał się zaliczenia do stażu pracy okresu pobytu w więzieniu z przyczyn politycznych w latach 1949-1954. Na udowodnienie powyższej okoliczności przedłożył postanowienie Sądu Wojewódzkiego w Kielcach z dnia 16 października 1992 r. [...] stwierdzające nieważność wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 18 kwietnia 1950 r. [...] oraz zaświadczenie Prezesa Sądu Wojewódzkiego w Katowicach [...] z dnia 19 listopada 1992 r. potwierdzające fakt odbywania kary pozbawienia wolności przez Zbigniewa S. w okresie od 28 czerwca 1949 r. do 25 września 1954 r. z przyczyn politycznych.

W myśl art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji, przy ustalaniu prawa i wysokości świadczeń uwzględnia się jako okresy nieskładkowe: okresy działalności kombatanckiej, działalności równorzędnej z tą działalnością, a także okresy zaliczane do okresów tej działalności oraz okresy podlegania represjom wojennym i okresu powojennego, określone w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego. Zgodnie zaś z art. 6 ust. 9 tejże ustawy okresy nieskładkowe, o których mowa w art 4 ust. 1 mogą być uwzględnione, jeżeli zostały udowodnione dokumentami (zaświadczeniami) lub wpisami w legitymacji ubezpieczeniowej bądź uznane orzeczeniem sądu.

Należy mieć na uwadze, iż ustawa z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149) została wydana wcześniej niż ustawa o rewaloryzacji. Według art. 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. nieważność orzeczenia stwierdza sąd wojewódzki lub wojskowy sąd okręgowy, jeżeli zgodnie z obowiązującymi przepisami w dniu wejścia w życie ustawy właściwy do rozpoznania sprawy o czyn będący przedmiotem tego orzeczenia jest sąd wojskowy. Stwierdzenie nieważności orzeczenia uznaje się za równoznaczne z unieważnieniem. Przepis ten także określa jaki sąd jest miejscowo właściwy do stwierdzenia nieważności.

Dlatego użyte w art. 6 ust. 9 ustawy z 17 października 1991 r. o rewaloryzacji słowa "uznane orzeczeniem sądu" niewątpliwie odnoszą się także do takich orzeczeń. Ustawa o rewaloryzacji jest późniejszym aktem prawnym, przy czym - gdy chodzi o możliwość zaliczania okresów podlegania represjom okresu powojennego jako okresów nieskładkowych - pozostaje w ścisłym związku z postanowieniami ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. Orzeczenie Sądu wydane w trybie tej ustawy, stwierdzające nieważność wyroków określonych w tej ustawie stanowi bowiem podstawę do uznania okresu takiej represji za okres nieskładkowy w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe. Odwołanie się w art. 4 ust. 1 pkt. 1 ustawy o rewaloryzacji do przepisów o kombatantach ma zaś to znaczenie, iż w tych przepisach ustawodawca dokładnie określił jakie okresy uznaje się za okresy podlegania represjom okresu powojennego (art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy o kombatantach). Natomiast, gdy chodzi o środki dowodowe, to zostało to wyjaśnione w art. 6 ust. 9 ustawy o rewaloryzacji, a czego Sąd Apelacyjny nie wziął pod uwagę. Wnioskodawca nie ubiegał się o świadczenie określone w ustawie kombatanckiej, a o wzrost emerytury na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników. Dlatego stanowisko Sądu Apelacyjnego o konieczności uzyskania przez wnioskodawcę decyzji Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, o której mowa w art. 21 i 22 ustawy o kombatantach, jest nieuzasadnione i sprzeczne z art. 6 ust. 9 ustawy o rewaloryzacji. Uzyskanie przez osobę zainteresowaną decyzji Kierownika Urzędu d/s Kombatantów i Osób Represjonowanych, potwierdzającej działalność kombatancką jest niezbędne w razie ubiegania się o uprawnienia i świadczenia określone w ustawie kombatanckiej, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca.

Należy także podnieść, iż zgodnie z § 23 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe oraz wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.), wydanego w wykonaniu delegacji ustawowej przewidzianej w ustawie o z.e.p., środkiem dowodowym stwierdzającym okres pobytu w więzieniu z przyczyn politycznych na obszarze Państwa Polskiego lub Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (pkt 11 ust. 2 pkt 16 ustawy o z.e.p.) jest zaświadczenie właściwego organu resortu sprawiedliwości.

Mając na uwadze dowody przedstawione przez wnioskodawcę, tj. postanowienie Sądu Wojewódzkiego w Kielcach z dnia 16 października 1992 r., [...] oraz zaświadczenia Prezesa z 19 listopada 1992 r. Sąd Najwyższy stwierdza, iż prawidłowe jest stanowisko Sądu Wojewódzkiego, że wnioskodawca przedłożył miarodajne dowody na potwierdzenie okresu pobytu w więzieniu z przyczyn politycznych. Dlatego Sąd Apelacyjny nie miał podstawy do zmiany tego wyroku i oddalenia odwołania wnioskodawcy. Wyrok Sądu Apelacyjnego zatem został wydany z rażącym narusze-

niem prawa, tj. art. 4 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 6 ust. 9 ustawy z 17 października 1991 r. o rewaloryzacji. Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku na mocy art. 422 § 1 k.p.c.

Uwzględnieniu rewizji nadzwyczajnej nie stoi na przeszkodzie upływ terminu określonego w art. 421 § 2 k.p.c., ponieważ zaskarżony wyrok narusza także interes Rzeczypospolitej Polskiej. Na skutek bezpodstawnego niezaliczenia wnioskodawcy do okresu zatrudnienia kilkuletniego okresu pozbawienia wolności z przyczyn politycznych, został on pozbawiony świadczenia w należytym wysokości, co narusza politykę socjalną naszego Państwa.

Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego jest zgodne ze stanowiskiem zaprezentowanym przez Prokuratora na rozprawie w dniu 4 października 1995 r.

=====